

Obra poètica de Marià Villangómez: Edicions del Mall i El Far de Viena

per Jaume Marí i Prunella

Aquest article pretén establir una visió comparativa de les dues darreres edicions de la poesia completa de Marià Villangómez, és a dir, la que establí Edicions del Mall (1986) en tres volums amb els títols *Poesia/1*, *Poesia/2* i *Poesia/3* i la que enguany ha publicat, en un únic volum, El Far de Viena (edició a cura de l'Institut d'Estudis Eivissencs) amb el títol *Obra poètica completa*.

La visió abasta diferents qüestions lingüístiques separades en enunciat numerats tot seguint l'ordre alfabètic del primer mot: 1. Absència d'interrogant inicial, 2. Accentuació, 3. Actualització en la correcta escriptura de mots, 4. Adequació del gènere en possessius, 5. Adequació de topònims, 6. Canvi adjectival, 7. Canvi de formes verbals, 8. Canvi de nombre, 9. Canvi del significat verbal, 10. Distribució dels versos, 11. Normalització ortogràfica, 12. Possibles errors tipogràfics, 13. Preposició afegida, 14. Preposicions i adverbis, 15. Puntuació, 16. Solució de la contracció en l'ús dels topònims, 17. Tipologia de lletra.

A partir d'aquí, els criteris establerts en la presentació de cada enunciat han estat els següents: títol del llibre en lletra cursiva i negreta, nom de l'apartat o de la secció (si escau), títol del poema en lletra rodona (o primer vers del poema en cursiva), número del vers en negreta i mot o conjunt de mots modificats. La barra inclinada separa l'edició Mall (esquerra) de l'edició Viena (dreta) i la doble barra inclinada separa diferents versos del mateix poema.

La nova edició presenta una actualització (i/o una modificació) dels diferents aspectes esmentats, el més significatiu dels quals, el que té un major nombre d'entrades, és el que fa referència a l'absència del signe d'interrogació inicial. En aquest sentit, tot i que personalitats insignes de la gramàtica catalana com Fabra, Moll o Solà,¹ per fer esment de tres exemples prou significatius, consideraren la possibilitat d'introduir aquest signe en oracions interrogatives llargues, la nova edició s'ha cenyit estrictament a l'acord de l'Institut d'Estudis Catalans aparegut als *Documents de la Secció Filològica III* [Barcelona, 1996].² Així doncs, si bé aquest apartat (1) es podia haver inclòs en el de puntuació (15), per raons d'extensió s'ha

considerat més adient deixar-ne constància de manera separada. La resta d'entrades, més limitades que l'anterior, expliciten una adequació genèrica d'aquells aspectes lingüístics que, en vida del poeta, no havien estat prou estudiats o presentaven diferents ambivalències que conduïen al dubte o fins i tot a la confusió. D'altra banda, l'apartat «Possibles errors tipogràfics» inclou aquells mots que, per la seva escriptura, creiem que han estat més un producte de l'errada tècnica que no pas humana.³

És evident que l'última edició de la poesia completa de Marià Villangómez pot presentar qüestions que generin discussió en algun dels apartats que tot seguit passarem a mostrar, però cal tenir en compte que l'estructura de qualsevol llengua comporta, necessàriament, una evolució que cal fonamentar en criteris estrictament acadèmics malgrat que no siguin sempre acceptats de bon grat.

1. Absència d'interrogant inicial *Elegies i paisatges*

Apartat I. Paisatges tardorencs. Plaça sobre el mar v. 5: ¿A on / A on
Apartat III. Pausa en temps de guerra. Pausa en temps de guerra v. 15: , ¿quina / quina

Apartat IV. Poemes d'amor. Poema 2, v. 1: ¿A on / A on // v. 3: ¿A què / A què

1. Joan Solà va escriure al diari AVUI durant uns quants anys. Els seus escrits, encapçalats per un verb i una forma pronominal prou definitoris, «Parlem-ne», ja tenien en compte el signe d'interrogació inicial. Ens podrien servir aquests quatre: «¿Que hi és, la Glòria?» (abril 1992), «¿Com abans o pitjor?» (febrer 1993), «¿'Previ acord' o 'amb acord previ'?» (maig 1994), «¿Què li darem que li sàpiga bo?» (gener 1996).

2. Transcriu l'apartat 3 de l'acord de la Secció Filològica de l'IEE sobre l'ús dels signes d'interrogació i d'admiració: «La Secció Filològica ha analitzat l'ús dels signes d'interrogació i d'admiració en llengües d'estructura interrogativa o exclamativa semblant a la del català (italià, occità, portuguès) o diferent (francès, anglès, alemany, rus, hongarès), i ha comprovat que, amb l'excepció del castellà, és una pràctica universal l'ús exclusiu d'aquests signes al final. «D'acord amb aquesta pràctica, i tenint en compte que l'absència d'una normativa clara condueix a una situació confusional, la Secció Filològica aconsella, amb finalitat simplificadora, d'usar els signes d'interrogació i d'admiració exclusivament al final de l'oració.» (p. 94).

3. També es podria incloure en aquest apartat l'exemple del poema «D'ara endavant», del llibre *Els béns incompatibles*, en què apareix una manca de punt després del mot «ventura», però l'hem considerat un error de puntuació ja que apareix tant en una edició com en l'altra.

Apartat v. Escrit a la guerra. Poema 2, v. 3: ¿morí / morí
 Poema 3, v. 9: ¿Amb / Amb // v. 11: ¿també / també
 Apartat XIV. Cançó de vesprada v. 11: ¿Déu / Déu
 Apartat xv. Intermedi
 Poema d'una infidelitat v. 14: ¿Em / Em
 Nova amor v. 1: ¿Quin / Quin
 El teu somris v. 1: ¿A quina / A quina
 Comiat v. 8: ¿I aquest / I aquest
 Apartat XXI. Tempesta. *Gemeguen els vaixells amb un somni inquiet*, v. 25: ¿no hi ha, / no hi ha,
 Apartat XXIII. *El cos s'encongrirà i es vincularà*, v. 31: ¿Fou / Fou // v. 43: ¿Què / Què
 Apartat XXIV. Poemes de primavera. Alè de primavera v. 2: ¿em / em

Terra i somni

Secció: I

Enyor de tu. Poema 4, v. 15: ¿No sents / No sents
 Somni. Nit v. 23: ¿Amb quin / amb quin // v. 29: ¿És un goig / És un goig // v. 31: ¿Quina / Quina // v. 39: ¿Quina / Quina
 Vespre. Lluna. Vent v. 17: ¿Quina / Quina
 Presència. Poema 1, v. 3: ¿Esperes / Esperes
 Poema 4, v. 1: ¿Quina veu / Quina veu
 Humilitat de l'amor v. 4: ¿De quina / De quina // v. 11: ¿I amb greu / I amb greu
 Del desig v. 9: ¿No glateix / No glateix
 El record. Poema 5, v. 17: ¿No resplendies / No resplendies
 Després v. 7: ¿, també / , també

Secció: II

Primavera. Poema 3, v. 6: ¿On aniria / On aniria // v. 10: ¿On aniria / On aniria // v. 17: ¿I qui / I qui
 Poemes del port. Poema 3, v. 11: ¿, ja es desentela / , ja es desentela
 Poemes del port. Poema 5, v. 1: ¿També / També
 Març v. 1: ¿Quin darrer / Quin darrer // v. 9: ¿No veieu / No veieu // v. 11: ¿I al pla / I al pla
 Darrerries d'estiu v. 33: ¿Fores / Fores

Poemes mediterranis

Concert rústic v. 1: ¿Quina / Quina

Els volums de l'edició del Mall de l'obra poètica completa de Villangómez.

// v. 5: ¿Quin aleteig / Quin aleteig
 Fastig v. 9: ¿Serà / Serà // v. 12: ¿Construirà / Construirà
 Absència. Poema II, v. 9: Però és / Però és
 Absència. Poema III, v. 5: Amor, ¿no acudiràs / Amor, no acudiràs
 Història del cor. Poema I, v. 9: ¿Com / com

Els dies

Secció: I

Ja veus, Déu meu, amb quina reiteració, amb quina v. 5: ¿Me'n faràs / Me'n faràs // v. 11: ¿Et sap / Et sap // v. 19: ¿Com podré / Com podré
Vent llarguíssim que torna v. 7: ¿D'avui / D'avui // v. 11: ¿O esguard / O esguard
Bé comprenc que això és tota la meua vida. v. 29: ¿Què en faria, / Què en faria,
Clar paisatge lleuger, v. 11: ¿Quina / Quina

Secció: Intermedi

Quants de sols i mirades, v. 6: ¿D'on ve / D'on ve
¿O tot això no és res, v. 1: ¿O tot / O tot // v. 5: ¿Amenaça / Amenança // v. 9: ¿cauràs / cauràs // v. 11: ¿Hauràs / Hauràs
Amb tantes flames m'has cremat, v. 3: ¿Serà / Serà
Durà a extingir-se dintre l'ànima, v. 8: ¿Per a qui / Per a qui // v. 10: ¿O la seva / O la seva

Secció: II

I ara una veu et diu, i no ho entens

encara, v. 9: ¿No recordes, / No recordes
La verdor torna ombrívola al Pla Roig –mor el dia–, v. 9: ¿És la terra / És la terra

Els béns incompatibles

El poema v. 1: ¿Quina ment / Quina ment

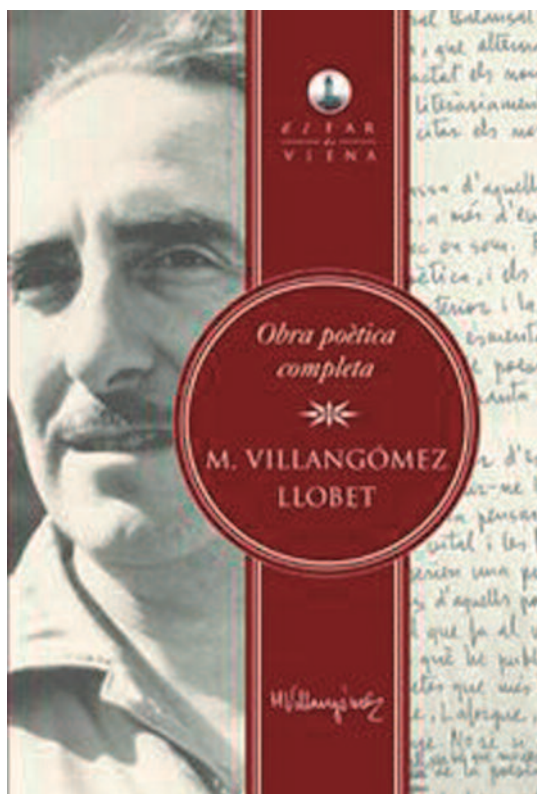
Secció: Illa

v. 208: ¿Eres Tu / Eres Tu
 Secció: Tristesa que és amor
 Tristesa que és amor v. 11: ¿a on vaig, / a on vaig, // v. 21: ¿Navegues, / Navegues, // v. 25: ¿Podrà / Podrà // v. 34: ¿és un / és un
 Paraula d'amor v. 22: ¿És goig / És goig // v. 31: ¿Per què / Per què
 Cementiri rural v. 21: ¿No veieu / No veieu
 Cos que estimem v. 1: ¿Quin / Quin // v. 18: ¿Quin / Quin

Sonets de Balansat

Camps d'absència v. 3: ¿Sóc / Sóc
 La joia v. 6: ¿És sols / És sols // v. 9: ¿Seria / Seria
 Destí v. 10: ¿vindrà / vindrà // v. 11: ¿Diré / Diré
 Comiat v. 1: ¿Quin / Quin
 El costum v. 1: ¿És / És
 La cançó v. 2: ¿Quin / Quin // v. 5: ¿com / com // v. 9: ¿Ve / Ve
 Meditació a Cap Martinet v. 1: ¿Comença / Comença
 Els infants v. 9: ¿Fou nostre / Fou nostra
 El retorn v. 9: ¿què / què

Portada de l'última edició
de l'obra poètica completa de
Marià Villangómez.

Al poeta eivissenc Idris Ibn
Al-Yamani també anomenat
Al-Sabini v. 1: ¿Què /
Que // v. 3: ¿Com / Com // v.
5: ¿Per què / Per què // v. 7:
¿Tenia / Tenia

La miranda

Secció: Entre la mar i el vent
S'Hort Nou v. 9: ¿Quina / Quina //
v. 13: ¿Quin / Quin // v. 17: ¿De qui /
De qui // v. 21: ¿Quina / Quina // v.
29: ¿Quins / Quins

Secció: Cançons
Setembre-Octubre. Poema II, v. 10:
¿A quant / A quant
Cançó renovada. Poema I, v. 2: ¿O
és / O és // v. 6: ¿Com / Com
Rere la cançó v. 16: ¿Per què / Per
què
Cançó pensarosa v. 9: ¿Coneixerà /
Coneixerà

Secció: D'adés i d'ahir
El poema I, v. 10: ¿Defuges / Defu-
ges
El poema III, v. 3: ¿Quins triarem, /
Quins triarem, // v. 7: , no en dissimula,
/ , no en dissimula, / v. 9:
¿Som traïdors / Som traïdors // v. 16:
-¿no hi senti / -no hi senti // v. 20:
¿No et diuen / No et diuen
El poema IV, v. 1: ¿I vosaltres / I
vosaltres

El cop a la terra

Elles v. 42: ¿Te'n recordes, / Te'n re-
cordes,
La lluna v. 37: ¿On anirien / On ani-
rien

El foll v. 25: ...¿Com no veu / ...Com
no veu
Retorn v. 21: ¿Què és / Què és

Declarat amb el vent

Secció: Geografia humana
Els murs (Baluad de Santa Llúcia)
v. 57: però, ¿què podrà / però, què
podrà
Carrers de la Marina v. 23: ¿Diré /
Diré
Contrada a cops de mot v. 2: ¿D'on
/ D'on
L'altra illa v. 29: ¿no és estimar-te
/ no és estimar-te
El viatge v. 33: ¿Quan / Quan
Secció: Els passadissos
Jo somiava un llarg camí, v. 22: ¿No
et vols cloure, / No et vols cloure,
Potser la passa és sempre trista, v.
23: ¿fou pena / fou pena
Una mort, però quina? v. 4: ¿Com
anomenar / com anomenar // v. 10:
¿L'inventarem / L'inventarem // v.
16: ¿Quina d'aquestes / Quina d'a-
questes // v. 18: ¿Seria / Seria // v.
21: ¿no heu / no heu
Cadascú té el seu regne pàl·lid de
l'elegia, v. 7: ¿Veus / Veus
I potser no és així, la terra; i la be-
llesa v. 4: ¿per què / per què // v. 6:
¿com és que / com és que // v. 15:
¿per què / per què // v. 39: ¿La vida

/ La vida // v. 41: ¿La més / La més
// v. 43: ¿Deixa / Deixa

No tremoles, no tems, no t'angu-
nies, v. 1: ¿No / No

Secció: Dins el meu temps
Homenatge a García Lorca v. 1:
¿Encara / Encara // v. 9: ¿Duràs /
Duràs // v. 32: ¿Qui / Qui // v. 34: ¿I
qui / I qui

Record de Rafael Alberti v. 2:
¿Quants / Quants

Secció: La llegenda
Seguint Virgili v. 5: ¿Són arbres, /
Són arbres, // v. 6: ¿És, això, / És,
això (...) ¿Hi ha un / Hi ha un // v. 7:
¿Passegem / Passegem // v. 8: ¿És
ombra / És ombra

Contarella oblidada v. 29: ¿I fou
també / I fou també

Secció: Ritmes
Poema 9 v. 6: ¿L'esperança / L'es-
perança

2. Accentuació

Els béns incompatibles. Secció:
Illa. Aquesta terra alçada dins el
migdia esvelt, v. 18: cèrcol mari /
cèrcol marí // v. 196: Si, / Sí,
Secció: Tristesa que és amor. Com
la roca, com un mot v. 26 Hima-
laia / Himàlaia

3. Actualització en la correcta escriptura de mots

La miranda. Secció: Nou testament.
Tabor v. 23: nou vinguts / novin-
guts
Secció: D'adés i d'ahir. Escola Fla-
menca v. 81: rates-pinyades / rata-
pinyades

Declarat amb el vent. Secció: Els
passadissos. I potser no és així, la
terra; i la bellesa v. 12: a la ubaga /
a l'obaga

4. Adequació del gènere en possessius

Sonets de Balansat. Els infants v.
9: ¿Fou nostre / Fou nostra

5. Adequació de topònims

La miranda. Secció: Entre la mar i
el vent. Ball pagès v. 16: d'En No-
guera / d'en Noguera // v. 35: del Pla
Roig / del pla Roig // v. 47: d'En No-
guera / d'en Noguera

Declarat amb el vent. Secció: Geo-
grafia humana. Contrada a cops de
mot v. 12: Aubarca / Albarca

6. Canvi adjectival

Els béns incompatibles. Secció: Illa. *Aquesta terra alçada dins el migdia esvelt*, v. 110: d'àngels en solidari estol. / d'àngels en solitari estol.

7. Canvi de formes verbals

Poemes mediterranis. Nocturn en alta mar v. 7: onejant / onejat
Els béns incompatibles. Secció: Illa. *Aquesta terra alçada dins el migdia esvelt*, v. 111: Veia allunyants / Veia allunyats

8. Canvi de nombre

La miranda. Secció: Nou testament. Tabor v. 32: els fronts, / el front,

9. Canvi del significat verbal

Els béns incompatibles. Secció: Tristesa que és amor. Tristesa que és amor v. 15: que han fet els fins / que han fes els fins

10. Distribució dels versos

Declarat amb el vent. Secció: Rítmes. *Si un cant visqués* (Poema 3). Edició Mall: inexistència d'espai entre els versos 17 i 18. Edició Viena: espai d'un vers entre ambdós.

11. Normalització ortogràfica

Poemes mediterranis.
Maig del record v. 6: chor / cor
Juny v. 14: chor / cor
Nocturn en alta mar v. 3: cenit / zenit
Elevació v. 14: chor / cor

12. Possibles errors tipogràfics

Elegies i paisatges. Secció XIX. Estiu. Sant Cristòfol v. 1 de l'últim tercet: absència de punt i final (edició Mall).

Els dies. Secció I. *Ardència de llum presa* v. 17: Inquitud / Inquietud
Declarat amb el vent. Secció: Geografia humana. El viatge. Transposició dels versos 32 i 34 en l'edició Mall: el v. 32 de Mall correspon al v. 34 de Viena i el v. 34 de Mall correspon al v. 32 de Viena.

13. Preposició afegida

Poemes mediterranis. Serenitat v. 5: ampla finestra / amb ampla finestra

14. Preposicions i adverbis

14.1 Endarrera / Endarrerere

Els dies. Secció: I. *Veure't és oblidar* v. 2
Ja veus, Déu meu, amb quina reiteració, amb quina v. 10
La miranda. Secció: D'adés i d'ahir. De temps ençà que no duia v. 2

14.2 Darrera / Darrerere

Elegies i paisatges. Secció: I. Paisatges tardorencs. Imminència de l'hivern v. 1
Els dies. Secció: I. Vigília v. 1

14.3 Rera / Rere

Elegies i paisatges.
Secció: II. Cap al tard. Rere la pluja
Títol
Secció: V. Escrit a la guerra. *Digues-me, ombra amiga, que anit, pres de recança*, v. 6
Secció: XXI. Tempesta v. 10
Secció: XXIV. Poemes de primavera. Despertar v. 3

Terra i somni. Secció: II. Els mariners visiten Nostra Dona de Jesús (Eivissa) v. 2

Els dies. Secció: II. *L'Illa, sí, això que esguardes*, v. 18

Els béns incompatibles. Secció: Illa. *Aquesta terra alçada dins el migdia esvelt*, v. 92

Sonets de Balansat. Evocació de Balansat v. 12

La miranda. Secció: Cançons. Cançó del moment etern v. 23; Rere la cançó **Títol** i v. 28

Secció: D'adés i d'ahir. Els tres reis se separen v. 23; Escola Flamenca v. 64

Declarat amb el vent. Secció: Geografia humana. Penso en el mar v. 4. Secció: Dins el meu temps. Amb Antonio Machado v. 32

14.4 Enrera / Enrere

Elegies i paisatges. Apartat: IV. Poemes d'amor. Poema 2, v. 2 // v. 12
Els dies. Secció: I. *L'estret camí de pau i de pols, plana avall*, v. 9
La miranda. Secció: Cançons. Setembre-Octubre I v. 5
Declarat amb el vent. Secció: Els passadissos. *Jo somiava un llarg camí*, v. 26

15. Puntuació

Elegies i paisatges. Apartat: II. Cap

al tard. Plaça sobre el mar v. 8: sol-. / sol.

Apartat: III. Pausa en temps de guerra. Pausa en temps de guerra v. 1: illa / illa,

Apartat: IV. Poemes d'amor. Poema 2, v. 2: enrera // v. 12: enrere, Apartat: XXIV. Poemes de primavera. Florida v. 3, últim quartet: dreceres, / dreceres

Els dies. Pròleg v. 16: dels dies -. / dels dies.

Secció: I. *Foscós núvols s'estiren cap a la tramuntana*, v. 11: -Amor!- / -Amor!

Bé comprenc que això és tota la meua vida. v. 25: i tanmateix, amiga, / i tanmateix amiga,

Els béns incompatibles. Secció: Tristesa que és amor. D'ara endavant v. 32: en ambdues edicions manca un punt després del mot *ventura*.

El cop a la terra. La poesia v. 3: de puresa -compassos / de puresa: compassos // v. 8: -nobles / nobles // v. 12: -formes / formes // v. 28: -i els pagesos / i els pagesos
Elles v. 42: -Bon dia- / «Bon dia» (...) -Bon dia- / «Bon dia»

16. Solució de la contracció en l'ús dels topònims

Declarat amb el vent. Secció: Geografia humana. Contrada a cops de mot v. 5: a's Cubells / as Cubells // v. 7: a's Castellar / as Castellar // v. 15: d'es Vedrà / des Vedrà // v. 16: a's Vedranell / as Vedranell // v. 19: a's Gorg / as Gorg // v. 27: d'es Vent / des Vent // v. 44: font d'es Verger / font des Verger.
Apunts de ses Salines Poema IX. v. 4: d'es Freus, / des Freus,
Apunts de ses Salines Poema X. v. 9: d'es Falcó / des Falcó

17. Tipologia de lletra

Declarat amb el vent. Secció: Dins el meu temps. Llunyana travessia amb les *Estances* **Títol**: Estances / Estances // v. 1: Estances / Estances // v. 36: d'Estances / d'Estances

JAUME MARÍ I PRUNELLA ■
Agost del 2013